

Lakivaliokunnalle

HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Tehtävän rajaus

Lakivaliokunta on määritellyt keskeisiksi teemoiksi oikeusturvan ja muutoksenhaun, virkavastuun sekä OM:n hallinnonalan lakivaliokunnan toimialaan kuuluvat lakiehdotukset (erityisesti muutosehdotukset liittyen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin, konkurssilakiin, rikoslakiin ja oikeudenkäymiskaareen).

Olen rajannut oman toimeksiantoni tähän. En ole kahlannut nykyistä lainsäädäntöä lävitse tarkistaakseni, onko siellä muita vastaavia kohtia kuin mitä nyt esitetään muutettavaksi. Lausuntoni perustuu siis pelkästään siihen, onko minulla huomautettavaa esitettyihin muutoksiin esityksen lukemisen pohjalta.

Oikeusturva ja muutoksenhaku

Viranomaisten päätöksistä esitetään asianmukaisia muutoksenhakuoikeuksia hallinto-oikeuksiin ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Hyvinvointialueet voivat myös olla asianosaisina yleisten tuomioistuinten puolella esim. vahingonkorvauslain, liikennevahinkolain, potilasvahinkolain sekä tekemiensä yksityisoikeudellisten sopimusten perusteella.

Esitetyn oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 22 §:n mukaan hyvinvointialuetta vastaan esitetty vaatimus käsitellään siinä hallinto-oikeudessa, jonka tuomiopiirissä vaatimuksen esittäjällä on kotipaikka. Vaatimus voidaan käsitellä myös siinä hallinto-oikeudessa, jonka tuomiopiirissä viranomaisen toimipaikka sijaitsee.

Esitetyn oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan hyvinvointialuetta vastaan esitetty vaatimus käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä hyvinvointialue sijaitsee. Jos hyvinvointialue sijaitsee kahden tai useamman käräjäoikeuden tuomiopiirissä, vaatimus käsitellään siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä viranomaisen toimipaikka sijaitsee.

Tällä hetkellä edellä kerrotun esityksen jälkimmäinen virke koskee vain Itä-Uudenmaan käräjäoikeutta ja Kymenlaakson käräjäoikeutta Pyhtään kunnan osalta. **Pyhtään kuntaan tuskin sijoitetaan Kymenlaakson hyvinvointialueen toimipaikkaa, joten käsittääkseni Kymenlaakson hyvinvointialuetta koskevat yksityisoikeudelliset asiat tulisi käsitellä tuon lainkohdan perusteella Kymenlaakson käräjäoikeudessa.** Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsitellään sitten Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueita koskevat yksityisoikeudelliset asiat.

HUS-yhtymän osalta ei ole erillistä oikeuspaikkasäännöstä. Ilmeisesti HUS-yhtymän osalta on tarkoitus soveltaa voimassa olevan oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 2 §:n 1 momentin yleistä määritelmää oikeushenkilön kotipaikasta tai hallinnosta. HUS-yhtymän kotipaikka/hallintopaikka/toimipaikka tullaan vahvistamaan HUS-yhtymän perussopimuksessa ja toimivaltainen käräjäoikeus määräytyy sitten tuon paikan mukaisesti.

Mikäli jossain vaiheessa hyvinvointialueita muutetaan, niin samassa yhteydessä tulee huomioida myös aluemuutosten mahdollinen vaikutus tuomiopiireihin.

Voimassa oleva oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 7 § mahdollistaa **vaatimusten esittämisen liikennevakuutuslain ja potilasvahinkolain nojalla myös vaatimuksen esittäjän kotipaikan käräjäoikeudessa.**

Tällaista mahdollisuutta ei nyt olisi muissa yleisissä tuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa, mikä poikkeaisi hallinto-oikeuspuolella vallitsevasta pääsäännöstä.

Voimassa olevassa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 4 §:ssä säädetään, että valtiota vastaan esitetty vaatimus voidaan käsitellä myös kantajan kotipaikan käräjäoikeudessa.

Voisiko tuohon oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 4 §:ään lisätä myös hyvinvointialueen ja mahdollisesti vielä HUS-yhtymän? Näin yksityisellä kansalaisella tai pienellä yrityksellä olisi mahdollisuus saada kaikki hyvinvointialueen toimintaa koskevat yksityisoikeudelliset riitansa käsitellyksi myös lähellä olevassa käräjäoikeudessa.

Uusien väliportaiden ja vaalien perustaminen johtaa viranomaisten päätösten määrälliseen kasvuun ja todennäköisesti lisää hallinto-oikeuspuolella käsiteltävien muutoksenhakujen määrää. Tämä pitää huomioida hallinto-oikeuspuolen resursseissa.

Virkavastuu

Olen ollut jo aikanaan kuultavana lakivaliokunnassa pääministeri Sipilän hallituksen esityksestä tuon aikaiseen sote-pakettiin kuuluvasta rikoslain muutosesityksestä HE 62/2018 vp.

Tuolloin lausuin, että kun rikoslain 40 luvun 12 §:n mukaan virkarikoksia koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista valtaa käyttävään henkilöön, niin **epäselvät rajapinnat tulevat aiheuttamaan jatkossa ongelmia**. Rikoslaisissa olevat rikoslain 40 luvun 11 §:n ja 12 §:n määritelmät eivät siten ole enää jatkossa virkarikosvastuun kannalta riittävän selkeitä ja toimivia. Tämä rakennelma tulisi siksi jatkossa mahdollisimman pian purkaa ja rakentaa uudella tapaa.

Tämä huoleni on **edelleen ajankohtainen, mutta nyt esitetyssä muodossaan pienempi. Nyt esitetyn sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavan lain 3 luvun 12 §, 13 § ja 20 §:ssä on yritetty rajata virkavastuuta yksityiseltä palveluntuottajalta hankitun palvelun tai hankitun työvoiman kohdalla.**

Virkavastuu jää kuitenkin tapauskohtaisesti tulkittavaksi ja epäselvät rajapinnat tulevat jatkossa varmastikin aiheuttamaan ongelmia. Sinänsä näitä ongelmiahan on nyttenkin voimassa olevassa tilanteessa, jossa kunnat ja kuntayhtymät ovat turvautuneet ostopalveluihin ilman laissa olevia selkeitä määritelmiä. Nyt esitetyt rajaukset ovat siten joka tapauksessa parannus nykytilaan.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin tehtävät muutokset

Muutosesitys vaikuttaa perustellulta enkä ole havainnut virhettä toteutuksessa.

Konkurssilakiin tehtävät muutokset

Muutosesitys vaikuttaa perustellulta enkä ole havainnut virhettä toteutuksessa.

Rikoslakiin tehtävät muutokset

RL 25:9 kohdalla se huomautus, että tehtävien siirto kuntien sosiaalilautakunnilta hyvinvointialueille vaatii moniin muihin lakeihin vastaavia muutoksia (lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettu laki jne.).

RL 40:11 virkarikosten määritelmästä olen jo edellä lausunut.

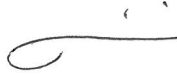
Ahvenanmaan kohdalta en ota kantaa, milloin Ahvenanmaan osalta on otettava maininta rikoslakiin ja milloin ei.

Muita huomioita ei minulla ole ja kokonaisuudessaan muutosesitykset vaikuttavat perustelluilta enkä ole havainnut virhettä toteutuksessa.

Oikeudenkäymiskaareen tehtävät muutokset

Oikeuspaikasta olen jo edellä lausunut.

Muutosesitys tiedoksiannon kohdalla vaikuttaa perustellulta enkä ole havainnut virhettä toteutuksessa, vaikka olisihan hyvinvointialueesta voitu lausua suoraankin eikä vain viitata soveltuvien osin kuntaan. HUS-yhtymän kohdalla on ilmeisesti tarkoitus soveltaa voimassa olevaa oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 14 §.



Laamanni Timo Heikkinen